譯和蘭文語

後編上

三

柳田文庫
文庫11
A1546
1

題言

語者敘也敘已所欲説也天之隅地之角其國雖僻其民雖野得互敘其説交聴其説者蓋因綴其音連其言各國有自然法則者存焉而已西洋諸國近究其自然法則設語法之一科而文章之規矩定矣故欲詳其書察其情

文庫11
A 1546
1

者不可不先學其語法書然而其書只
彼邦之語教之難喩學之難解吾黨
之學者未窺其門牆而中道廢者殆
不尠也西肥雪齋大庭氏予同窓之友也
幾強仕憤然起志始讀西籍不耻下問
不遠千里來游于予門焦思苦心裘褐
未换而其學大成矣　藩侯英明頗好
西學擧以令導諸士頃者譯和蘭語
法書請予一言予受而閱之字ミ穩當
條縷燦然無復毫釐之遺恨自非善
通曉　皇國支那之語法莫能得有
此筆力耶學者苟由是學之則諭其
難諭解其難解升堂入室亦不難也
竊思自今而後　我邦之士學西籍者

日多一日而萬國之書愈可詳外蕃之情
益可察矣大庭氏之功不亦偉乎於是
乎不顧譾劣題数言于巻首以記區こ
之喜云爾　安政丙辰六月緒方章公裁
識于浪華之僑居

呉策書

和蘭文語後編叙

大庭雪齋所譯和蘭文語前編既上梓或曰浮
躁之徒資之以皷其頰舌如何余曰不然農夫
患莠粮而不棄耒耜場師惡樗櫟而不廢斧
斤事苟補於世則瑣々流弊有不暇顧者方今
明良相契百度惟新於是泰西諸学日月而盛吾
黨之士百方従通宜無遺力若此編也其患於
窮郷無師曉通無資者固不爲淺尠矣夫百
石之松子施諸十里之園雖未可頓盡爲棟梁
之材然至中必有磊砢凌雲蓋鬱倚雪之枝

乞說雖有浮躁之徒次是之鼓其頰舌亦豈知不有窮郷晩進家然一梃挍於鶉衣草食之中而夏翃高捷於廊廟者頼此書以發其端乎哉蹟之流弊亦何傷之為其人唯之而退須志門人其継挍之後編以附剞劂請序於余其書大旨洸洋於自序遂書之以冠其首

安政四丁巳初夏　手塚謙撰

晩松書

譯和蘭文語凡例後編例言

一則

○前編ハ十品辭ノ性質ヲ論辨シテ文論中ノ用法ヲ知ラシム。此編ハ其十品辭ノ彼此相連續シテ成語ヲ成シ文章ヲ成スコヲ辨論ス。故ニ前編ノ例文ニハ其左傍ニ記號ヲ施シテ辭々ノ性質ヲ知ラシム。此編ハ文義及ヒ連續ヲ示スヲ以テ主トスルカ故ニ記號ヲ施スコヲ要セズ。然ニ亦タ喩バ hij（彼ガ） stelt（置ク） zijne（已レノ） bezittingen（持物ト）, zijne（已レノ） eer（尊號ト） en zijn（已レノ） leven（生計ヲ） in（中ニ） de waagschaal（秤リノ）. ト云ルガ如キ例文ニ在テハ右傍

ニ秤リノ中ニ置クト譯シテ、左傍ニ△△△ノ記號ヲ設ケ、其 stelt in de waagschaal, ト言ルハ譬喩ノ辭ニメ、全ク一連ノ活辭ナルヿヲ示サンカ為ニ、（　）中ノ對譯ニハ、其譬喩ノ義ニ由リテ天道任ニスルト譯セル等ナリ。他ハ類推スヘシ。又タ對譯ノ語ノミニテ、初學ニ理會シ難カランヿヲ思念セル者ハ、（　）中對譯ノ下ニ、更ニ復タ數言ヲ贅シテ、其義理ヲ察セシム。熟讀シテ理會シ了ルベシ。

凡ソ是ノ如キ書ニ例文ヲ出セルハ、所謂ル經書ノ類ヨリ取レル者多シ。是レ蓋シ初學ノ童子ヲシテ文法ヲ學バシムル時、側ラニ仁義忠孝ヲ知ラシメント欲スルノ老婆心ナルベシ。故ニ二三子亦タ是等ノ書ヲ讀ム、側ラニ其例文ノ意旨ヲ玩味セハ、極遠ノ西夷ニモ、支那ノ學庸論孟ニ愧ザル美言ノ在ルアルヲ知ラン

安政三年秋八月朔

大庭雪齋　誌

和蘭文語凡例後編序

○諸學藝ノ勸進ヲ司レル文社先生ヨリ。千八百零五年ニ發行セル留地棉多（リユヂメンタ）（即チ和蘭文語ノ基本）ハ。此先生ノ定評ニ從ヘバ。當ニ聖太幾施斯（シンタキシス）（即チ辭法）ト屬ト并ヒ行ハルベキ者トセリ。然ルニ種々障碍ノ事故アリテ。今日ニ至ルマデ此發行ヲ怠ラシメタリ。然レ𪜈今之ヲ發行セルノ日ニ於テハ。彼ト此トノ發行ニ由テ。華美ナル和蘭文語ノ富饒順整ナル者ヲ研學スル培養ノ為ニ。其定評ヲ達セントヿヲ庶希シテ。此兩冊子ヲ國中ニ命シ。殊ニ學校ニ

命シテ之ヲ讀シムルノ悦ヲ得タリ

○此冊子ヲ襲用スルニ就テ後段ノ事ヲ贅論スルコト亦タ無用ノ事ニ非ルベケン蓋シ此冊子ハ留地棉多（鸑鷟麻知カモ同シ）ニ由テ既ニ文語ノ通基本ヲ學知セル書生ニ非レバ適當セザルナリ因テ亦ヌ文語分ノ各者ニ就テ其用法及ヒ實辭陪辭ノ變勾活辭ノ變畫等百般ノ事ヲ全ク識得セル書生ニ非レバ適當セズ教師乃チ若クコトハ預備シタル書生ヲ取リ短小ノ段節ニ於テ此屬辭論ヲ讀シムルコト毎ニ其習學セル者ヲ保持セシメ亦タ之ニ問テ其習學セル者ヲシテ十全ニ理會シタルヤ否ヲ試ムルノ法ヲ行フベシ其理會シタルト否トヲ尚能ク撿査セント欲セバ勉テ前論ノ則ニ違ヘル文例ヲ書シテ之ニ與ヘ以テ其已ニ學ベル者ニ由リ其例ノ謬誤ヲ指示シテ而メ之ヲ改竄スルノ態ニ至レリヤ否ヲ觀ルベシ然メ中巻下巻ヲ讀ニ當テハ此教導法殊ニ有用ニメ已ニ之ヲ得ザル者アリ是レ此兩巻ハ其性ニ因テ論説短少ナリト雖モ然レモ曾テ不緊切ノ者ニ非ズ亦タ之ヲ理會スルコト上巻ノ如ク容易ナル者ニ非レ

バナリ。故ニ茲ニ至レバ教師ハ殊ニ、其書生ノ未ダ全ク瞭然タラザル者アルヿヲ推量觀察セハ、詳解文例等ヲ設ケ、分明ニ之ガ胸臆ニ達セシメンヿヲ思フベシ。其之ヲ達セシムルニハ、事理ノ性ノ精疎アルニ應シ、短文若クハ長文ヲ板上ニ書シテ、其文中ニハ已ニ習讀セル論説ニ於テ、預ノ辨明スベキガ如キ錯誤ヲ設ケテ、而メ之ヲシテ其謬誤ヲ探索セシメ、改正スルヿヲ習スベシ。然メ他ノ實本ヲ讀ムトキニ於テモ、教師ハ亦タ其既ニ教エタル事ヲ的證スルニ怠ル勿レ。且ツ其辭々

ハ何ガ為ニ彼此差異ノ序列ニ相屬セルヤ、其理ヲ問フヿヲ怠ラズ、亦タ且ツ書生ヲシテ文中ノ主辭ト之ニ屬セル者トヲ活辭(プレヂカート)ヨリ分剖セシムル等、諸般ノ事ヲ怠ルヿ勿レ。最後高上ノ習學ニハ、此冊子ノ論説ヲ以テ、小説、短話、童蒙書簡ノ製作ヲ加フルナリ

文社先生ノ需ニ應シ千八百十年第十月十二日亞(ア)謨(ム)私(ス)的(テ)爾(ル)太(ダ)母(ム)ノ外史

ヘンデレッキラヘケッス 撰

肥國佐嘉 大庭忞雪齋 譯

和蘭文語凡例後編

大庭志雪齋　飜譯

○屬辭緒言

○凡ソ文語ヲ熟知セント欲シ、亦タ能ク之ヲ用ヒント欲シテ、單一ノ辭々ヲ其真音ニ随テ記誦スルヿヲ知ルハ足レリトセズ。其辭々ノ本然性質變句等、多少目的スベキ者ニ就テ全ク識得セルヿモ亦未ダ得タリトセズ。其之ヲ能ント欲シ、言辭ヲ章句ニ綴合シテ、一連ノ文章ト為スニハ、如何ノ法ニ於テ辭々ヲ綴續シ、亦タ如何ノ順次

ニ於テ之ヲ連續スベシト云コトヲ知ルコト殊ニ緊要ノ事ナリトス。蓋シ文語ノ大目的ハ單一ノ物體ヲ分明ニ理會ス可ラシメテ之ヲ記錄スルニハ甚タ切ナリトセズ。但文語ノ媒介ヲ以テ我ガ思念論説技術願望好欲等ヲ整然分明ニ他人ニ配與センカ爲ニハ尚殊ニ緊切ナリトス。然レドモ辭々ヲ屬スルコト我ガ考案ノ全連續ノ我ガ心意中ニ見存セル者ニ違ハズ他人ノ心意中ニ親切ニ與ヘ去リ了ルベキガ如キ法ト順次トニ於テ之ヲ列屬スルコトヲ知ルニ非ンバ何ヲ以テ之ヲ能スル

コトヲ得ンヤ。故ニ語法學ノ部分ノ人心中ニ於ル想像ノ天然順次并ニ文語ノ殊別ナル性質ニ由テ生スル所ノ辭々ノ綴合連續ヲ知ラシムル者極テ緊切ノ者ナリトス。此部分ハ之ヲ屬辭法（ウォールドフーギング）ト名ケ尼里失亞（ギリシ）國辭ヲ以テ聖太幾施斯（シンタキス）ト名ルナリ。然メ其屬辭法ニ關ル通基本ノ如何ナル者ナリト云コトハ已ニ之ヲ説示セリ。即チ其基本ハ人心中ニ於ル想像ノ天然順次ニメ考案ノ列序ニ於テ初ニ思念セル所ノ者ハ口語筆語ニモ亦タ初ニ示スベキ者ニメ而メ其想像ノ親密ニ結合

セル者ハ亦タ其想像ヲ示ス辭々ノ分離セザル連合ヲ要スル者ナリ。故ニ喩バ een goed（善）kind（童子ハ）volgt（継ク）de lessen（教ヲ）van zijnen（己レノ）vader（父ノ）（善童子ハ其父ノ教ヲ継グ）ト云ル成語ニ於テ其「善」ト「童子」トノ辭ハ直ニ襯帖シテ之ヲ置クナリ。是レ「善」ノ性質ハ「童子」ヨリ分剖ス可ラズトメ之ヲ觀テ而ノ此兩辭ヲ以テ示セル想像ハ實ニ心意中ニ合一セルガ故ナリ。「其父ノ教」ト云者ニ在テモ亦タ其「教」ト「其父」トノ想像ハ親密ニ結合セリトメ同法ニ歸スルナリ。然レモ此結合ハ前者ニ於ルヨリ別性ノ者トス。何者此語ハ前

者ニ於ルガ如ク。那ノ性質ト其性質ヲ歸スル物體トヲ觀ズメ。兩個各別ニ獨立セル物體ヲ觀レバナリ。故ニ此態ニ於テハ。其物體ヲ示セル辭々ヲ互ニ相親近セシメ。簡約ニ之ヲ置クヿヲ十全トセズメ。其物體ニ心意ノ注射スル係累ヲ。lessen（教）van（ノ）zijnen（其）vader（父）ト。各別ニ之ヲ示ンヿヲ要ス。是レ部屬ト名ル者ニメ。次ニ詳說スル所ノ者ナリ。又タ右ノ例中ニ於テ。其文ノ主ト成レル所ノ een（エーン）goed（善）kind（童子ハ）ノ辭々ハ。想像ノ列序ニ於テ初ノ地位ヲ冒スカ故ニ。自然ニ之ヲ前ニ置クナリ。而メ次

ニ童子ガ為ス所ノ事ノ。volgen（継グ）ヲ以テ示セル命意ヲ接シ。又タ其次ニ極定シテ。童子ガ継グ所ノ事ノ lessen（数ヲ） van（ノ） zijnen（其） vader（父）ヲ接スルナリ

○右ニ辨論セル屬辭ノ基本ハ。多少ノ度ニ於テスレバ。萬國文語ニ通ゼリトス。然レ𪜈各異ノ文語ニ在テ之ヲ適當セシムルニハ。其文語ノ殊別ナル性ノ之ヲ肯セリトスル者ト。之ヲ用ル各國人民ニ合當セリトシタル者トニ随テ。種々ノ法ニ施用スルナリ。今各國ノ人ニ合當セル者ヨリ之ヲ観レバ。各國文語及ビ和蘭文語モ亦タ。一種別ノ屬辭アルナリ。故ニ斯舉ニ於テハ。他國文語ノ差異ニ於テ。我本國文語ニ固有セル屬辭ノミヲ論スルヲ目的トス。今此要件ヲ勉テ全整ニ辨論センガ為ニ。之ヲ三巻ニ分チ。其上巻ニハ單一辭々ノ連合ヲ論シ。中巻ニハ其辭々ノ文章中ニ相列次スル順序ヲ論シ。下巻ニハ文章ノ合并ト各異ノ類トヲ論スルナリ

一

和蘭文語凡例後編巻之上 千八百十年發行

佐嘉 大庭忞雪齋 飜譯
江戸 片多晋哲藏 校定

○單辭連合

甲○性辭并性辭ト實辭トノ連合

性辭ハ人々ノ知レルガ如ク。數ニ在テハ兩個トス。即チ極定性辭 de デ、het ヘット、ト。不定性辭 een エン、トナリ。此

辭ノ實辭ニ配セル用ハ、益シ亦タ語法學ヨリ顯著ナルベシトメ之ヲ考定シ得ルガ故ニ、玆ニハ唯其實辭トノ連合ノミヲ目スルナリ

毎實辭皆極定性辭ヲ其前ニ受ケ肯ズルニ非ルナリ。國都人民ノ本名ハ、皆其性質ノ者ナリトス。即チ Frankrijk, holland,〔國名〕Amsterdam, Delft,〔都名〕Pieter, Paulus,〔人名〕等ノ如シ。是等ノ辭前ニ陪辭ヲ有タザル𪜈ハ、絶テ極定性辭ヲ領セザル者トス。其理何者是等ノ辭ハ、單一物ニ非レバ示サズメ、已ニ自ラ一定セルヲ以テ、性辭ノ媒助ニ由レル審定ヲ要セザ

ルガ故ナリ。然レ𪜈慣用法ニテ、de Maas, de Amstel, het IJ, de Rijn,〔川名〕等ノ如ク、常ニ極定性辭ヲ冠有セル川名ハ、之ヨリ屏除シタルナリ。又タ凡ソ本名ニ陪辭ヲ配セルヿアレバ、必ス此性辭ヲ其前ニ置クナリ。het magtige Frankrijk,〔カラ强キ「フランケレイキ」〕het handeldrijvende Holland,〔能ク貿易スル「ホルランド」〕het volkrijk Amsterdam,〔人民多キ「アムステルダム」〕de brave Pieter〔善ナル「ピーテル」〕等ノ如シ。少レナル態ニ於テハ、本名モ亦タ陪辭ナクメ性辭ヲ前ニ受ルヿアリ。Leyden, het Athene van Holland,〔ホルランドノ「アテ子」〕Vondel, de Virgilius van Nederland,〔子ーデルランドノ「ヒルギリウス」ナル「ホンデル」〕Bossuit,〔名譽ナル「フランス」國ノ說法者〕de Demosthenes

ノ *van Frankrijk*,（フランケレイキ）（「フランケレイキ」ノ「デモステ子ス」ナル「ボスソイト」）等ノ如シ。然レ𪜈注目シテ此例ヲ察観スル𪜈ハ。則チ其 *Athene*,（アテ子）*Virgilius*（ヒルギリウス）*De*（デ）*mosthenes*（モステ子ス）辭ハ。其成語ノ連屬中ニ於テ。本真ノ本名ニ非ズシテ。實ハ類名ナルヿヲ知ルナリ。乃チ是レ *athene*,（アテ子）ハ技術學問ノ大學校。ト云ト同様ノ義ヲ徴シ。*Virgilius*,（ヒルギリウス）ハ大詩人ト云ト同ク。*Demosthenes*,（デモステ子ス）ハ名譽ナル説法者ト云ルニ同シ（類名ト云ルハ。喩ハ関西之孔子揚伯起。ト云ルガ如ク。其孔子ト云ル本名ハ。本真ノ本名ニ非ス。揚伯起ノ人ト為リヲ形容スル類族名ナリ。故ニ此孔子ハ徳者ト云ト一般ナリ）所謂國都人民本真ノ本名ノミ。性辭ヲ前ニ領

セザルノミナラス。種々ノ態ニ於テハ。他ノ實辭ニモ亦タ之ヲ屏除スルナリ。乃チ一介ノ事故ヲ極不定ノ義ニ観ル𪜈ハ。性辭適當セザルナリ。故ニ渇者飢者ハ。當ニ汝ニ *geef*（與ヘヨ）*my*（我ニ）*water*,（水ヲ）（我ニ水ヲ與ヘヨ）*geef*（與ヘヨ）*my*（我ニ）*brood*,（蒸餅ヲ）（我ニ蒸餅ヲ與ヘヨ）ト云ベケン。是レ此人ニハ。一定ノ水那箇ノ蒸餅ヲ得テ。以テ其鈌乏ヲ和スルニ用ントト欲ルニ非ズ。只其物ヲ得テ。飢渇ヲ和セント欲スルガ故ナリ。*hard*（堅レ）*als*（如クニ）*ijzer*,（鐵ノ）（鐵ノ様ニ堅レ）*zacht*（軟カナリ）*als*（如クニ）*boter*,（ボートルノ）（「ボートル」ノ様ニ軟カナリ）*wit*（白レ）*als*（ヤウニ）*sneeuw*,（雪ノ）（雪ノ様ニ白レ）*week*（柔カナリ）*als*（ヤウニ）*was*,（蠟ノ）（蠟ノ様ニ柔カナリ）等ノ如キ。許多ノ成語ニ於テモ之ト同様ナリトス。即チ是レ其

一般ノ類質ヲ目シテ。其類質ノ多少極定セル物體ヲ注目スルニ非ルナリ

四 右ノ定論ハ亦タコレヲ他ノ成語ニ及ボスヿヲ得ルナリ。即テ te paard ryden,（馬ニ乗ル）over land reizen,（國ニ就テ旅スル）te voet gaan,（足ニテ行ク）te huis blijven,（家ニ止ル）aan zee wonen,（海ニ住ム）buit behalen,（奪ヒ物ヲ得ル）netten breiden,（網ヲ編ム）brood bakken,（蒸餅ヲ焼ク）water scheppen,（水ヲ汲ム）lof verdienen,（譽レヲ要スル）hoop voeden,（望ヲ養フ）waarheid zoeken,（眞ヲ求ル）handel drijven,（商賣ヲ能スル）bier brouwen,（麥酒ヲ釀スル）met bloed bemorst,（血ヲ以テヨゴラカス）等百般ノ成語ノ如シ。是成語ハ皆。一定殊別ノ事物ヲ。其同類ノ他ヨリ抜擢シテ目スルニ非ズ。只其事物ヲ一般ニ示セル者ナリトス

五 諺ニ用ル許多ノ成語ニ於テ。性辭ヲ屏除スルノ原因ハ。同シク目的ノ不定極ニ出ルナリ。即チ nood breekt wetten,（餘義ナサハ法ヲ破ル）armoede zoekt list,（貧乏ハ偽リヲ求ムル）na regen komt zonneschijn,（雨ノ後ニ日ノ光リガ来ル）men kan geen yzer met handen breken,（人ハ手ヲ以テ鉄ヲ破リ能ハヌ）olie in het vuur werpen.（油ヲ火ニ投ル）ト同様ナル衆多ノ成語是ナリ（我藩ノ諺ニ「貧スレバドンスル」「貧者ニ全人ナシ」「雨ノフリテ地カタマル」「車ノ横オシハナラヌ」「モエ火ニアブラ」等ト云者ニ同シ）

六 茲ニ天地間ニ存在セル物品ヲ示サズメ。獨リ人民ノ想像中ニ成ル所ノ事物ヲ示セル辭アリ。是

辭ニ於テハ其宜キニ應シ、時ニ性辭ヲ置クコトアリ時ニ之ヲ屏除スルコトアリ。即チ waarheid zoeken, 【誠ヲ求ル】 gerechtigheid najagen, 【正直ヲ跡ヌル】 或ハ de waarheid zoeken, de gerechtigheid najagen. 等ノ如シ

普通ニ顯著ナル官名ハ、本名ノ前ニ在ルト後ニ在ルトヲ問ズ、其前ニ性辭ヲ屏除スルナリ。即チ prins Willem de eerste, 【初代ナル公侯ウィルレム】 keizer Karel de vijfde, 【五代目ナル帝】 Koning Lodewijk de zestiende, 【十六代目ナル王ロデウェイキ】 若クハ亦タ Willem de eerste, prins van Oranje, 【オラニイレノ公侯初代ウィルレム】 Karel de vijfde keizer van Duitschland; 【ドイツ國ノ帝五代目カーレル】 Lodewijk de zestiende, Koning van

Frankrijk. 【フランス國ノ王十六代目ロデウェイキ】 是レ本邦ニ大政大臣某大納言某ト稱シテ藤原大政大臣某源大納言某ト稱セザルト同シ ノ如シ。之ト同法ニテ Oldenbarneveld, Advocaat van Holland; 【和蘭ノ「アドホカート」官オルデンバル子ヘルド】 de Wit, Raadpensionaris van Holland; 【和蘭ノ「ラードペンシヨナーリス」官デウィット】 Michiel de Ruiter, Luitenant Admiraal der Vereenigde Nederlanden. 【合衆和蘭ノ「ロイテナントアドミラール」官「ミシールデロイテル」】 ト云ナリ。

然レ𪜈後例ノ態ニ於テ、其官職ノ名、人名ニ先ツトキハ、極定性辭ヲ其前ニ要スルナリ。即チ de Advocaat Oldenbarneveld; de Raadpensionaris de Wit; de Luitenant Admiraal de Ruiter. ノ如シ

一人乃至數人ノ說話ニ罹レルトキハ、尚ヲ性辭ヲ屏

除スルナリ。即チ kinderen, eert uwe ouders;〔童子等ヨ汝等ノ父母ヲ貴トベ〕snapper, word u stil;〔多言者ヨ静マレ〕ノ如ク。或ハ前ニ陪辭ヲ配シテモ亦タ然リ。goede God,〔善キ神ヨ〕lieve Vader,〔愛アル父ヨ〕等ノ如シ。是レ説話ニ雁レル人ハ對話スル人ノ為ニ。十全一定シテ示サル、ガ故ニ。性辭屏除ノ理分明ナリトス

九 極定ト不定トノ兩性辭ハ。常ニ實辭ニ先チ。并ニ亦タ實辭前ニ在ル陪辭ニ先ツヿ。共ニ一般ナリトス。即チ de stad, het slot, een boek, de groote stad, het sterke slot, een goed boek. ノ如シ。因テ兩者共ニ。其已レガ先テル所ノ名辭ノ性ヲ繼キ格ヲ繼ヒデ。而メ極定者ハ亦タ其數ヲ繼グナリ。即チ eene schoone roos;〔美ナル玫瑰〕het gezeggelijk kind;〔従順ナル童子〕de vreugde van eenen welbesteden dag;〔能ク用ル日ノ喜ヒ（日ヲ無用ニ暮サヌト云意）〕de genietingen des levens.〔活計ノ得物〕等ノ如シ

一〇 極定性辭ハ實辭ナケレバ。絶テ男性女性ニ見ルルヿ能ハズ。但間性ニ在テハ。實辭ナクメ見ルヽヿヲ得ルナリ。故ニ het 辭ハ。時ニ dat, hetzelve トメ用ルヿアリ。喩ハ ik heb daar een fraai boek gelezen, hebt gij het zien?〔吾ハソコニ見ヿナ書物ヲ讀ンタ汝ハソレヲ見ント思カ〕ノ如シ。又タ此 het 辭ノ用法

ノ het dondert, het regent, het berouwt, het verdriet mij, ノ如ク。不人活辭ノ前ニ於ル者。或ハ het is mooi weêr,（ソレハ好キ日ヨリデアル）het zijn lieve kinderen,（ソレハ愛ラシキ子共デアル）ノ如ク。一定ノ事物ヲ不定ニ說話セント欲ル者。或ハ het gebeurt eens.（チヨトツレカ出来ル（蓋シ、チヨト云抑モト云テ端ヲ始ムル類））ノ如ク。文章ヲ不定ニメ端ヲ始ル者等ハ。當ニ語法學ニ由テ分明ナルヿヲ得ベシトスルナリ

二

事物ヲ審定スルヿ無クメ。een uit velen（多クノモノヽカラノ一ツ）ト云ト同様ナル不定性辭 een ナル者ハ。其性質ヨリ復數ヲ察ス可ラストス。故ニ不定ニ數物ヲ示ント欲スル時ノ復數ニ於テハ。純[illegible]ニ性辭ヲ屛除スルナリ。故ニ喩ハ een braaf kind bemint zijne ouders（善童子ハ其父母ヲ愛スル）ト云ル語ヲ。復數ニ成シ持チ去ラント欲スル時ハ則チ brave kinderen beminnen hunne ouders ト云ナリ

三

不定性辭ハ其屬スル所ノ實辭ノ。文章中ニ於テ至近前ニ在ル時ハ。時ニ獨立スルヿヲ得ルナリ。喩ハ wie geeft mij een boek? hier is er een（何人ガ吾ニ書物ヲ與ヘルカ、コヽニソノ一ツガアル）geef mij uwe pen, indien gij er eene hebt.（吾ニ汝ノ鵞筆ヲ與ヘヨ汝ガソノ一ツヲ持ツナラバ）ノ如シ

一三

同數同性ノ數多ノ實辭一連ニ并列スルトキハ唯其最初ノ者ノ前ニノミ性辭ヲ置テ足レリトス。喩ハ de wijsheid, liefde en godsvrucht van dezen man（此男ノ賢智ナルヿト仁愛アルヿト信心アルヿ）ノ如シ。然メ男性ト女性トノ名辭ニ在テモ第一格ニ見レル者ハ同ク最初ノ一者ニ之ヲ置クナリ。喩ハ de vrijheidsliefde, heldenmoed en standvastigheid onzer voorvaderen hebben dit land vrijgemaakt（我等ノ先祖ノ博愛アルヿト勇氣アルヿト取リ極リアルヿガ此國ヲ自由ニシタ（獨立セシメタト云意））ノ如シ。又タ兩辭ノ前ノ性辭同物ナルトキハ其辭々ノ數ノ異ナルカ為ニ次者ニ之ヲ略スルヿ能ハスト云論理アルヿナシ。

一四

喩ハ ik heb de boekerij en kunstvertrekken van mijnen vriend bezigtigd（吾ハ吾ノ友人ノ書庫ト學問部屋トヲ見物シタ）ノ如シ

然レ𪜈間性ト男性トノ辭、或ハ間性ト女性トノ辭第一格ニ於テ相并列シ、殊ニ各異ノ性ト各異ノ數トノ變勾ノ格ヲ連續スルトキハ、已ムヿヲ得ズ極定性辭ヲ反復セザル可ラズ。即チ de dood en het leven（死ト生ガ）het begin, de voortgang en het einde eener zaak（事ノ初メト移リ行キト終リガ）de genoegens van de lente en den zomer（春ト夏トノ滿足ガ）zich aan den wellust en de bekoringen der zinnen overgegeven（心ノ好ミト迷ヒトニ己レヲ送リ與フ）ノ如シ

然リト雖モ右ニ論定セル態ノ外、名目スル所ノ各異物體ノ各者ニ就テ、考案ヲ注定セント欲スル片ハ、亦タ極定性辭ヲ反復スル事、屢ハ適當ヲ得ルナリ。即チ de vorst en de onderdaan, de rijke en de arme, de aanzienlijke en de geringe zijn voor den regterstoel van god gelijk.（君長ト臣下トモ冨者ト貧者トモ貴者ト賤者トモ神ノ裁判所ニテハ同クアル）ノ如シ。不定性辭モ衆多ノ態ニ於テ、反復セザル可ラザル者アリ。即チ eene roos en eene tulp zijn twee schoone bloemen.（薔薇ト「チュルプ」トハ二ツノ美ナル花デアル）（薔薇モ「チュルプ」モ美花數類アリテ各々其類中ノ美ナル一ツヲ目スルカ故ニ「エーン」ヲ反復スルナリ）

不定性辭ハ第四格ニ於テ、時ニ變句セズメ書スル事アリ。即チ eenen, ト書スヘキ者ヲ、hij gebruikt altijd een langen omhaal van woorden.（彼ハ常ニ辭ノ長キ引キ廻シヲ用ル）ト書スルナリ。極定性辭モ亦タ詩歌ノ文ニ於テハ、屢ハ短縮ヲ得ル事アリ。即チ den ondergang, ノ代リニ d'ondergang, ト云ヒ、des levens, ノ代リニ 's levens steile baan, ト云ヒ、het genoegen, ノ代リニ 't genoegen, ト云等ナリ。蓋シ和蘭文語ハ、全ク其辭ノ字々ヲ殘サズメ發聲ス可キ所ノ性アルト、叶ハザルガ故ニ、尋常ノ文章ニ在テハ、當ニ是ノ如キ短縮ヲ用ル事ヲ愼ムベシ。然レ圧亦タ一般ニ des, ヲ 's, ニ短縮シテ用ル

所ノ成語アリ。即チ buiten 's lands,〔國ノ外ニ〕 onder 's hands.〔手ノ内ニ〕ノ如シ。又タ一個ノ態ニ於テハ此割縮害ナキコトアリ。een bevel van 's konings wege uitgevaardigd;〔王ヨリ觸レ出サレタル命令〕 's menschen lot op aarde is gemengd uit goed en kwaad.〔土地上ノ人民ノ運ハ善ト悪トカラ混シタ〕ノ如シ。之ト同シク het, 辭モ亦タ時ニ 't ト短縮スルコトアリ。是レ此辭ノ文章中ニ後ヲ逐テ數個見ハルヽトキ、其之ヲ受ル辭ノ韻字ヲ以テ始レルトキハ殊ニ然リトス

乙○實辭

○二個若クハ數個實辭連合

一七

二個若クハ數個ノ實辭ヲ相連合スルコトハ。其或ハ同等系累ニ於テ相并見シ。或ハ不等系累ニ於テ相并見スルトノ度ニ應シテ。約メ二様トス。其同等系累ノ連合ハ。二個若クハ數個ノ實辭同一物ヲ示シ。或ハ此實辭彼實辭ヲ辨明審定スルノ用ヲ為シ。或ハ互ニ相并列セル差異事物ノ名目ナルトキ乃チ是ナリ。其不等系累ノ連合ハ。其系累夥多ナルヲ以テ。差異ノ法ニテ之ヲ示スナリ

○二個若クハ數個實辭同等系累連合

一八

同一物ノ名目ノ如クニメ并見スル二個若クハ數個

ノ實辭ハ自然ニ同格ニ見ハル、ナリ koning lodewijk, 「王ロデウェイキ」 de luitenant admiraal de ruiter, 「ロイテナント」アドミラール」ナル「デロイテル」 onze heer en zaligmaker mozes. 「我等ノ君デ而メ幸ヒ為シ者ナル「モセス」」ノ如シ

二個以上相并列セル實辭ニ於テ次者若クハ次ノ數者其最初者ノ辨明審定ノ用トナル片ハ同ク同格ノ者トス但シ是態ニ於テハ其數ノ同一ナラザル乛已ムヲ得ザル者アリ willem de derde, koning van engeland, stadhouder der vereenigde nederlanden 「合州和蘭ノ都府ノ長デ「エンゲランド」ノ王ナル三代目ウィルレム」 de ruiter, de grootste zeeheld zijner eeuw. 「彼ノ時代ノ最大船大将ナル「デロイテル」」 amsterdam, de aanzienlijkste stad van holland, de

geboorteplaats van vele beroemde mannen. 「多ノ名譽アル男子ノ生産處デ和蘭ノ極繁昌ノ都府ナル「アムステルダム」」 in de dagen van saul, den eersten koning van israel. 「「イスラエル」ノ初代ノ王「サウル」ノ項ニ於テ」 de verkeerdheden der menschen, de voornaamste bron van hunne ellenden. 「其不幸ノ重ダテル泉ナル人民ノ間違ヒ了間違ヒハ不幸ノ源ト云意」 de letteroefeningen, de beste troost in het ongeluk. 「不仕合中ノ良キ樂ミナル學問」ノ如シ

二個以上ノ實辭°各異物體ノ名目ニメ°其同等系累ノ由ラ以テ°同活辭ニ系累シ°相近通シテ位セル片ハ°亦タ同格ニ見ル、ナリ°即チ gehoorzaamheid en leergierigheid zijn het schoonste sieraad van kinderen. 「従順ナル乛ト學問好キナル乛ハ童子ノ極美ナル飾リテアル」 een braaf zoon eert zijnen vader en

zyne moeder.（善息男ハ其父ト其母トヲ尊フ）gezondheid, een goede naam en vergenoegdheid zijn de beste schatten.（健康ナルフト好キ名ト事足ルフトハ良キ寳デアル）hij, die eert god, mensch noch wetten.（彼ガ神ヲモ人ヲモ法ヲモ恐レヌ）hij stelt zyne bezittingen, zyne eer en zijn leven in de waagschaal.（彼ガ其持物ト譽レト生計トヲ天道任セニスル）ノ如シ

○二個若クハ數個實辭不等系累連合

二個以上ノ實辭ヲ相連合シテ其格ノ互ニ異ナルガ如キ態ハ即チ不等系累ニ尚衆多ナリトス此系累ハ蓋シ三様ノ法ニ成ルナリ即チ liefde tot de deugd,（徳マデノ仁愛）hoop op betere tijden,（好キ時ノ上ノ望ミ）zegen van den hemel,（天カラノ幸ヒ）menschen uit de stad,（都府カラノ人）ノ如ク冒辭ヲ以テ成ル。一ナリ。de genietingen des levens,（活計ノ得物）de bekoorlijkheden der lente,（春ノ好マシサ）de gunst der menschen,（人ノ恵ミ）ノ如ク。第二格ニ於ル辭ノ連合ニ成ル。二ナリ。或ハ een stapel boeken,（書物ノ一積ミ）een bos druiven,（葡萄ノ一フサ）ノ如ク。其後辭ヲ變ゼズメ成ル。三ナリ。此第三ノ態ニ在テハ。蓋シ冒辭ノ省略トス。故ニ een stapel boeken, een bos druiven; 等ハ。een stapel van boeken, een bos van druiven, ト云ト同様ノ者トス

變句ノ第二格ニ於ル實辭ト。他ノ實辭トノ連合ニ

在テ性辭ヲ冠セザル前者ハ常ニ其後者ヨリ先ツト云コヲ識得スベシ。即チ dawids psalmen,（ダーヒツドノ經）vondels treurspelen,（ホンデルノ哀シキ遊ヒ）gods regtvaardigheid,（神ノ善誠ナルコ）koning salomons regering.（王サロモンノ國法）等ノ如シ

右最後ノ例ハ單一想像ヲ成セル兩辭ト第三ノ辭ト不等系累ニ於テ連合スルトキハ。唯其第二者即チ最後者ノミ第二格標ノs字ヲ領スト云コノ目的ヲ導クナリ。故ニ koning salomons regering, ニ於テ初メノ兩辭ハ單一想像ヲ成セルヲ以テ。第二格ノ標モ亦タ。其後者ノ後ノミニ在ルナリ。然メ

koning frederiks wetboek,（王フレデリッキノ法律書）oom pieters huishouding;（伯父ピーテルノ齊家）graaf lodewijks uitogt.（侯ロデウェイキノ歸リ途）等ニ於テモ之ト同様ナリトス

第四格ヲ配セル冒辭 van ハ。屢バ變句第二格ノ代リニ來ルナリ。即チ de genoegens des levens, ト云代リニ。de genoegens van het leven,（生計ノ滿足）ト云ヒ。de behoorlijkheden der lente, ト云代リニ。de behoorlijkheden van de lente,（春ノ好マシキコ）ト云ヒ。de bevelen des konings, ト云代リニ。de bevelen van den koning,（王ノ命令）ト云ガ如シ。蓋シ此冒辭ハ。性辭ヲ冠セザル實辭ノ部屬ヲ受ル者ヲ。其部屬スル實辭

ノ後ニ置ント欲スル時ニハ常ニ變句第二格ノ地位ニ代換スベキナリ即チ de treurspelen van Vondel, ト云テ de treurspelen Vondels,（ホンデルノ哀キ遊）ト云ズ de Psalmen van David, ト云テ de psalmen Davids（ダーヒッドノ経文）ト云ザル等ナリ。亦タ部属ヲ受ル實辭ノ陪辭ヲ配セルト否トヲ問ズ前ニ代辭ヲ領スル時ハ常ニ冒辭ヲ用ユベキナリ即チ de bevelen van mijnen vader.（吾ノ父ノ命令）de vermaningen van mijnen braven leermeester.（吾ノ善良ナル先生ノ諫ノ）等ノ如シ

又タ両個ノ第二格ヲ相結合スルヿアリ是態ニ

在テハ其後者ハ前者ヨリ關係スルナリ即チ de onbestendigheid der goederen dezer wereld.（此世界ノ万物ノ久シク持テザルヿ）ノ如シ。然メ通常ハ不好底ノ音調ヲ避ンガ為ニ。此格ノ一者ハ當ニ van ヲ以テ幹旋スベキナリ。即チ de weldadige vruchten van de beoefening der wetenschappen.（學問ノ習學ノ恵ミアル實ノリ）de verwaarloozing van het gebod der liefde.（愛ノ婚姻ノ怠リ）等ノ如シ

丙〇陪辭

陪辭ハ其屬スル所ノ實辭ノ前ニ位シテ而メ格ト性ト數トニ於テモ實辭ヲ繼グナリ、de naarstige

leerling.（勉強スル書生）de gehoorzame dochter,（従順ナル娘）het brave kind.（善ナル童）子ノ如シ

陪辭ノ實辭前ニ位スト云フニ於テハ。唯本名ニ在テ。其同名ノ他者ヨリ分別センガ為ニ。性辭ヲ冠ラシタル陪辭ヲ本名ノ後ニ置クトキノミ。膚見ノ變則ニ罹ルナリ。即チ willem de eerste,（初代ノ「ウィルレム」）Lodewijk de veertiende,（十四代目ノ「ロデウェイキ」）alexander de groote.（大ナル「アレキサンデル」）ノ如シ。是レ正ク他者ノ分別ニ於テ。willem de eerste willem.（初代ノ「ウィルレム」ナル「ウィルレム」）等ト云ル者ト一般ニシテ。其後ノ willem, ハ唯簡約ノ為ニ略セラレタルノミ

然レ𪜈陪辭或ハ判辭モ亦タ。時ニ性辭ナクメ實辭ノ後ニ見ハルヽコトアリ。de lof van de ruiter een held even menschlievend als dapper.（勇アルトウリニ一様ニ人ヲ愛スル勇士「デロイテル」ノ譽レ）（仁勇兼備ノ勇士ト云意）ノ如シ。然レ𪜈此態ニ在テハ。右ニ示シタル例ニ明ニメ。而メ後例ニ尚ヲ詳明ナルガ如ク。是等ノ辭。全ク變勾アラザルヲ以テ。副辭ノ形ヲ取レル者トス。因テ erasmus en de groot, twee mannen de verwondering van alle eeuwen waardig,（末世末代ノ驚異ヲ價スル二男子ナル「エラスミュス」ト「デゴロート」）ト云ルハ。die de verwondering van alle eeuwen waardig zijn.（アラユル時代ノ驚異ヲ價シテアル所ノ云々）ト云ト一般ナリ。乃チ活辭 zijn, worden, blijven, ノ後ニハ。陪辭

常ニ變匂ナシトス。de boomen zijn groen; 〔樹木ガ緑色ニアル〕 de kinderen worden groot; 〔子供ガ大クナル〕 de appels blijven zuur. 〔林檎ガ酸ク止ル〕 等ノ如シ

陪辭ハ本来實辭ナクメ見ハルヽ𪜈能ハズ。然レ𪜈兩態ニ在テハ之ヲ能スル𪜈アリ。即チ一ハ de naarstige leerling wordt geprezen, de trage veracht; 〔勉強スル書生ハ譽メラル、怠惰者ハ賤メラル、〕 de geregtigheid draagt het zwaard in de eene, de weegschaal in de andere hand. 〔正直ハ此手ニ劔ヲ携ヘ彼手ニ秤リヲ携フ 正直ハ賞罰ヲ正フスルト云意〕ノ如シ。近通ニ先タテル實辭若クハ近通ニ後クレタル實辭トノ系累ニ於テ見ハルヽ𪜈ト。一ハ實辭ノ容易ニ撿知ス

ベキ𪜈トナリ。即チ op den derden van Wijnmaand werd het belegerd Leyden ontzet, 〔十月ノ第三ニ圍レタル「レイデン」ガ解カレシ〕 是レ第三日ニト云ル者ナルガ如シ。

合并實辭ニ於ル𪜈ハ、陪辭ハ唯其合并末節ノ性ヲ定ムル者ニノミ系累アルナリ。即チ de brave huisvader, 〔善良ナル家父〕 de kunstige uurwerkmaker. 〔巧者ナル時計造り人〕 ノ如シ。然レ𪜈那這ノ態ニ於テハ、其用法變則ヲ成ス𪜈アリ。een zijden kousenwever, 〔絹糸ノ田易織リ人〕 het oude vrouwenhuis. 〔年老ノ婦人ノ家〕 等ノ如シ。其〔絹糸ノ〕ト〔年老ノ〕ト云者ハ、〔織リ人〕ト〔家〕トニ属セズ。〔田易〕ト〔婦人〕トニ属シテ宛モ合并

ノ一節ヲ成セルガ如キ者ナリ。故ニ適宜ニ横線係ヲ用テ。之ヲ其實辭ト綴合スルヿヲ得ルナリ。zijden-kousenwever〔絹糸 田易 織リ人〕等ノ法ノ如シ

同辭尾アル両陪辭ヲ連合スルニ其辭尾ヲ割去シテ。唯第二者ニノミ之ヲ置クヿヲ得。而メ此態ニ於テハ。横線係ヲ以テ其割去ヲ示スヿ。殊ニ通常ノ語法ニ於テ然リトス。即チ eene vreugd- en zegenrijke leer,〔悦ビアリテ恵ミアル學ビ〕een uit- en inwendig gevoel〔外向キト内向キノ感ジ〕ノ如シ

陪辭モ亦タ格ヲ部屬スルナリ。其一ハ zijns verstands〔己レノ才智ノ〕magtig,〔己レノ才智ノ通カアル〕des doods schuldig,〔死ノ罪アル〕zijner onschuld bewust.〔己レノ無罪ノ知リアル〕等ノ如ク。第二格ヲ部屬ス。然レ氏此用法。方今ハ特リ髙上ノ文章ニ屬シ。尋常語法及ヒ書法ニ於テハ。多ク冒辭若ツハ第四格ヲ用ルヿトナレリ。即チ zijn verstand magtig,〔彼レノ才智ヲ通カスル〕den dood schuldig,〔死ヲ罪スル〕van zijne onschuld bewust.〔彼レノ無罪カラ知テオル〕等ノ如シ。其二ハ第三格ヲ受ク。niemand is gode in magt gelijk;〔通カニ於テ神ニ同シキ人アルナシ〕uw bezoek is mij aangenaam;〔汝ノ見舞ガ吾ニ快クアル〕een kind moet zijnen ouderen gehoorzaam zijn;〔童子ハ己レノ父母ニ従順ニアラ子バナラヌ〕het werken is u nuttig,〔仕事ガ汝ニ要用ニアル〕等ノ如シ。然レ氏通常ノ文ニ於テハ。之

ニ代ユルニ屢バ冒辭ヲ用ルナリ。niemand is aan God gelijk.【神ニ同シキ人アルナシ】een kind moet gehoorzaam zijn aan zijne ouders;【童子ハ其父母ニ從順ニアラ子バナラヌ】dit is nuttig voor u.【其事ハ汝ノ為ニ要用ニアル】等ノ如シ。

一ハ尺度、重量、價直、年齢ヲ示ス所ノ陪辭、第四格ヲ受クルナリ。drie ellen lang;【三エルレヲ長サスル】tien pond zwaar;【十封度ヲ重サスル】vier stuiver waardig;【四「ストイフル」ヲ價スル】veertien jaren oud.【十四年ヲ齢スル】等ノ如シ

三三 陪辭ノ判辭ナル者ハ皆、之レガ出處ノ活辭ニ屬スル格ヲ部屬スルナリ。luiheid is eene den mensch onteerende ondeugd.【怠リハ人ヲ辱シムル不徳デアル】ノ如シ

三四 那箇ノ性質ヲ目シ、比較級ノ媒介ヲ以テ、両物體ヲ相比較スル時ハ、則チ其級ノ後ニハ、常ニdan辭ノ在ンコトヲ要ス。pieter is naarstiger en leergieriger dan karel;【ピーテルハカーレルヨリ勉メテ而メ學問好キニアル】mietje is grooter dan lotje.【ミイチイハローチイヨリ大クアル】ノ如シ。此例ニ在テハ、不等ノ事ヲ見ハセルヲ知ル。但シ同等ノ事ヲ示ント欲スル時ハ、zoo若クハeven トals ヲ以テ之ヲ為スナリ。喩ハmietje is even groot als lotje;【ミイチイハローチイノヤウニ一様ニ大クアル】ik weet dit zoo goed als gij.【吾ハ其事ヲ汝ガヤウニ善ク知ル】ノ如シ

三五 最級ハ其側ニ第二格ヲ有チ、或ハ冒辭van, uit, on,

三六

der, ノ一者ヲ有ツナリ。de beste der menschen,（人ノ最モ善キ）de rijkste uit het dorp,（村ニ於テ極富ナル）de liefste van allen;（諸人ノ中ノ最モ愛ラシキ）de aanzienlijkste onder zijne medeburgers.（其同町人中デノ最モ尊敬ナル）ノ如シ

陪辭ノ人獸事物ノ性質ヲ示スノ用ヲナサズメ。唯他陪辭ノ義ヲ審定スルノ用アル時ハ。副辭ノ本性ヲ領スルヿアリ。eene zacht ruischende beek,（緩カニ響ク小川）eene aangenaam riekende bloem.（快ヨク香フ花）ノ如シ。ソノ緩カニト快ヨクトハ小川ト花トニ屬セズメ。此両辭ニ帰スル性質ニ屬スルナリ

丁○代辭

三七

人代辭ニ於テ其第一人ト第二人トヲ示ス所ノ人代辭ハ類族ノ區別ナクメ之ヲ用ルナリ何者此両人ハ之レガ自然ノ態ニ由テ已ニ十全一定シテ顯著ナレバナリ然レ圧離隔セル諸般ノ物體ニ関係スル第三人ハ單數ニ於テ三種ノ類族ニ見ハルヽナリ

三八

複數ニ於テ gijlieden,（汝輩ガ）ulieden,（汝輩ヲ。ニ）辭ヲ殆ト一般ニ襲用セル用法ハ錯誤ノ考定ニ罹リテ而メ多ク分明ヲ増進スルヿナク無益ノ事ヲ辯明セル音ノ不適意ナル反復ヲ以テ其文ヲ嶮悪ナラシムルト

メ。凡テ之ヲ嫌屏スベキヿヲ識得スベシ。方今ハ亦タ單數トメ襲用中ニ在リト雖モ。gij(ゲイ)辭ノ本原ハ蓋シ複數トス。然メdu(ヂユ)辭ト變勾格ニ於ルdij(ディ)辭トハ。古昔ノ單數ニメ。本真ノ單數トスルナリ。且ッ其論話ノ一人ニ罹レルト。數人ニ罹レルト否トハ。亦タ其地處ニ於テ十全ニ分明ナリトス

代辭ノ後ニハ。屢バ之ガ幹旋(カキマハシ)ノ用アル實辭ヲ承クナリ。是態ニ在テハ其實辭。數モ格モ人代辭ト一様ナランヿヲ要ス。但其性ハ異ナルヿヲ得ルナリ。即チ

Ik schonk hem, dien verrader, te onbedacht mijn vertrouwen.
（吾ハ 贈リシ 彼ニ 其 悪逆者ナル テ 考ヘナク 吾ノ 親ミヲ）

吾ハ其悪逆者ナル彼ニ考ヘナクテ交リシ

Hij gaf mij, zijnen opregten vriend gehoor.
（彼ガ 與ヘシ 吾ニ 彼レノ 正直ノ 友ナル 聽ヲ）

彼ガ其正直友ナル吾ニ從ヒシ

dit boek wordt u, den vlijtigen en gehoorzaamsten leerling, ten geschenke gegeven.
（此 書物ガ 與ヘラル、 汝ニ 極勤メ テ 極從順ノ 書生ナル 贈リ物 與ヘ）

此書物ハ極勤メテ極從順ノ書生ナル汝ニ贈リ物ニ與ヘラル、

het afsterven van hem, de hoop en het sieraad van zijn geslacht, wordt door allen betreurd.
（死ガ 彼男ノ 望ミ デ 飾ナル ノ 彼レノ 親族 由テ 諸人ニ 悲マル、）

彼レノ親族ノ望ミデ飾ナル彼男ノ死ガ諸人ニ由テ悲マル、

ノ如シ

第三人ノ代辭ハ。通常之レガ系累アル物體ノ族性ヲ承ヒデ。其物體ヲ示セル言辭ノ性ヲ承ガザルナリ。

zijne majesteit gaf te kennen, dat hij verlangde.
（マイステイトガ 女性 與ヘシ 知ル ヿヲ ヿヲ 彼ガ 男 待長クセシ）

マイステイトガ待長クセシヿヲ知セシ

het meisje liet het kind vallen, dat zij op haren arm droeg.
（小女ガ 間性 シメシ 子ヲ 落チ 所ノ 彼女ガ 己レノ 膊ニ 抱ヘシ）

小女ガ己レノ膊ニ抱ヘシ所ノ子ヲ落セシ

de min (cupido) lachte, toen hij mij
（「ミン」ガ 女性 神ノ名 笑ヒシ 時ニ 彼ガ 男 吾ニ）

zijnen pijl in het hart geschoten had.（ミ」ガ己レノ矢ヲ吾ニ心ノ中ニ射放シタリシ時ニ笑ヒシ）ノ如シ。然レトモ言辭ノ本體ハ常ニ其固有ノ性ヲ保ツナリ。即チ de pijlen der min ト云テ des mins 若クハ van den min ト云ハズ。de wagen van de zon ト云者ニ在テ「ヘイデン」宗ノ偽學ニ從テ日輪ヲ神ト定メ hij zij-nen wagen ment,（彼日輪ガ己レノ車ヲ進ム）ト云ト雖モ van den zon ト云ザルナリ

復歸代辭ノ zich ハ活辭ノ業作スル人ニ反動スル片ニ用ルナリ。即チ hij beroemt zich,（彼ガ己ヲ譽ル）ト云テ hem, ト云ザルコ hij verspreekt zich,（言誤スル彼ガ己レヲ）hij vermoeit zich,（彼ガ己レヲ疲ラス）

zij eigenden het zich toe.（彼等ガソレヲ己レニ歸スル）ノ如シ時ニ亦タ zij omhelsden zich.（彼等ガ互ニ組合シ）ノ如ク zich ヲ elkanderen ノ代リニ用ルコアリ。然レトモ此用法ハ和蘭文語ノ性ニ叶ハズトメ之ヲ避ンコヲ要ス

第三人ノ代辭文中ノ重主タル人ニ系累ナクメ只先ダテル他人ニ系累アル片ハ其分明ナランガ為ニ代辭 deze, die 若クハ dezelve ヲ以テ之ニ代換スヘキナリ。喩ハ de veldheer was gewond in den slag, en toen hij door den heelmeester verbonden werd, kreeg deze（若クハ dezelve ト云テ hij ト云ハス）eenen kogel in het hoofd

乃チ其最後ノ代辭（大將ガ戰ヒ中ニ疵ヲヒタリシ而メ彼大將ガ外科医ニ由テ巻木綿セラル、デモアラウ比ヒニ此医ガ銃丸ヲ頭ニ受シ）
ハ。[外科醫]ニ注目スル丁分明ナリトス。然レドモ
deze,（此ガ）若ハ diens,（其ガ）ノ代リニ zijn,（彼ガ）ヲ置ケル片ハ。則チ迷
惑ヲ生スルノ恐レアリ。何者此 hij（ヘイ）辭ハ。和蘭文語
ノ性ニ從ヘバ。文中ノ重主ニ反及スベキ者ナル
ガ故ニ。此例ニ在テ[大將]ニ反及セザル可ラザレ
バナリ

四三

men,（メン）辭ハ men zingt,（人ガ謌フ）men lacht,（人ガ笑フ）等ノ如ク。人及ヒ族
類ヲ極定セザルナリ。又タ此辭ハ。之ヲ me（ハ）ニ短縮
スルノ不可ナル丁ヲ識得スベシ。是レ其 en（エン）ハ尾

四四

字ニ非ズメ。此辭ノ本體ニ屬スルガ故ナリ
iemand（或人）卜之ニ反對セル niemand（無人）モ亦。之ヲ人代辭ニ
加ル丁ヲ得ルナリ。其 niemand（ニーマンド）辭ニ在テハ。之ガ後ヘ
ニ常ニ dan（ダン）ヲ領スベクメ。絶テ als（アルス）ヲ領ス可ラザル
丁ヲ知ルナリ即チ ik kende niemand in de stad dan（吾ハ知ラ誰モ中ニ都府ナラデハ）
hem,（彼レ）（吾ハ都府中ニ彼ナラデハ誰モヲ知ラザリシ）卜云テ als hem,（ナラデハ彼レ）（云云彼レナラデハ云云）卜云ザルナ
リ。然メ niets,（無）nooit,（絶テ）nergens,（ドコニモナル）ander,（他）等ニ於テモ。亦タ之卜
同様ナリトス

四五

主物代辭ナル者ハ。其實ハ人代辭ヨリ形成セル
陪辭ニ外ナラザルナリ。是ヲ以テ此辭モ亦タ。其

四六

實辭トノ連合ニ於テハ既ニ陪辭ニ就テ論說シタル規則ヲ承クナリ

單數并ニ複數ニモ兩性ニ於ル第三人ノ主物代辭兩個アリ即チ zijn（セイン）, hun（ヒュン）, ト haar（ハール）, ト是ナリ此辭ハ男性ノ物體ニ就テ言ヲ成シ或ハ女性ノ物體ニ就テ言ヲ成セルニ應シ差異ニ用ル所ノ者ナリ故ニ王ニ就テハ zijne（セイネ 男） majesteit（マイステイト）, ト云ヒ女王ニ就テハ hare（ハーレ 女） majesteit（マイステイト）, ト云者他ノ諸態ニ在テモ然リトス是區別ヲ以テスレバ和蘭文語ニハ其分明ノ勝レルヿ若キ區別ヲ缺ケル衆ノ他ノ文語ニ越ルヿ幾多ト云ヿヲ知ラシムルヿヲ贅スルニ足ル」

四七

主物代辭ハ人代辭ト同ク人民ノ類族ニ系累シテ言辭ノ性ニ系累セザルナリ〔四〇〕章ヲ見ルヘシ即チ de min（ミシレガ 女性） (Cupido)（神ノ名 男） schiet（射ル） zijne（己レノ 男） pijlen（矢ヲ）,〔ミシレガ己レノ矢ヲ射ル〕 de zon（日ガ 女性）〔日神ノ代リ男〕 beklimt（昇ス） zijnen（己レノ 男） wagen（車ヲ）;〔日ガ己レノ車ヲ昇ス〕 het wijf（妻ガ） verwaarloost（怠ラスル） hare（己レノ 女） kinderen（子共ヲ）.〔妻ガ己レノ子共ヲ怠ラスル〕等ノ如シ

四八

同性同數ノ實辭先ヽテル時ハ主物代辭ノ照應ハ孰レニ歸スベキヤ時ニ不切實ナルヿアリ是態ニ於テ主物代辭ノ其性ニ因テ照應スル文ノ重主ヨリ外ナル人ヲ目スルトキハ zijne（彼レノ）, hunne（彼等ノ）或ハ hare（彼レノ）,

ノ代リニ。第二格ノ deszelfs, 若クハ derzelver, ヲ其地位ニ置ンコヲ要ス。故ニ「チチウス」ガ家ヲ目セズメ。其友人ノ家ヲ目スル時ハ titius meldt zijnen vriend, dat hij deszelfs huis verkocht heeft. 〔「チチウス」ガ己レノ友人ニ其家ヲ賣リタルコヲ話ス〕ト云ンコヲ要ス。然レドモ文ノ連續。其不切實ヲ脱スルコアラバ。右ノ事故ニ墨守スルコ勿ルベレ。故ニ喩バ titius meldt zijnen vriend, dat hij aan zijn verzoek voldaan heeft. 〔「チチウス」ガ彼レノ友人ニ彼レノ求メニ滿足シタルコヲ話ス〕ト云ル者ニハ。嶮悪ナルコアラザルナリ。何者其後ノ zijn, ハ。友人ニ非ズメ他人ニ属スル能ハザルコ。其文義ノ十全ニ

知ラシムルガ故ナリ

四九 活辭 zijn, blijven, 等ノ後ニハ。主物代辭モ亦タ猶ヲ陪辭ノ如ク。變勾ナクメ用ルナリ。de bezitting is mijn; 〔持物ハ吾ノデアル〕 het goed blijft uw; 〔道具ハ汝ノデ止マル〕ノ如ク。亦タ前ニモ之ヲ用ユ zijn is de erfenis; 〔遺物ハ彼ノデアル〕 uw is het rijk. 〔領分ハ汝ノデアル〕等ノ如シ

五〇 問代辭ニ於テハ先ツ。其問レタル所ノ格ト。同格ニ於テ答ユベキコヲ識得スベシ。即チ wien behoort dit boek? mij. 〔此書物ハ孰ニ属スルカ吾ニ〕全ク之ヲ言バ mij behoort dit boek. 〔此書物ハ吾ニ属スル〕 wie heeft dit geschreven? mijn broeder. 〔孰ガソレヲ書ヒシカ吾ノ兄弟ガ〕全

クヲ言バ mijn broeder heeft dit geschreven.（吾ノ兄弟ガソレヲ書ヒタ）

五一 事物ニ就テハ問代辭ノ代リニ變勾格ニ於テ亦タ屢バ waar, 辭ヲ用ル丁ヲ知ル。即チ waarvan（van welke zaak ト云義）hebt gij geschildigd?（何事ニ付テ汝ハ罪セラレタカ）waarover（over welke zaak ト云義）hebt gij gesproken?（何事ニ付テ汝ハ話シタカ）ノ如シ。然レモ人民ヲ目スルトキハ則チ詩學ノ文ノ外ニハ代辭ヲ用ヒン丁ヲ要ス。即チ aan wien（aan welken persoon ト云義）spreekt gij?（何人ニ付テ汝ハ話スカ）wien（welken persoon ト云義）zal het gelden?（何人ニソレガ適當スルデアラウカ）ノ如シ

五二 種種ノ物體ヲ指示スルノ故ヲ以テ名ヲ得タル

五三 指示代辭ハ實辭ヲ配シ。若クハ實辭トノ系累ニ於テ之ヲ用ヒ。并ニ獨立セシメテ之ヲ用ルナリ。即チ die som is moeyelijk; kunt gij dezelve（即チ som）maken?（其總計ハムツカシクアル汝ハソレヲ為シ得ルカ）zulken die begeerig zijn iets nuttigs te leeren, wordt de gelegenheid daartoe aangeboden.（要用ノ事ヲ學フ丁ニ好ミニアル所ノ左様ナ人ニハソコニマデノ時節ガ與ヘラルル）（心掛ケサヘアレハ達スル時節ガアルト云意）ノ如シ

mijne moeder heeft het gezegd;（吾ノ母ガソノ丁ヲ云フタ）het kind is gevallen（童子ガ落タ）ト云ヘキ者ヲ mijne moeder die heeft het gezegd;（吾ノ母ガ其母ガソノ丁ヲ云フタ）het kind dat is gevallen,（童子ハ其童子ガキマリナクアル）ノ如キ代辭 die dat ノ過餘ノ用ヒヲ慎ムベシ。然レモ名目スル人

ニ許多ノ幹旋ヲ受ルトキハ文勢ヲ増進センガ為ニ代辭ヲ用ルコト時ニ緊要ナルコトアリ。de brave leerling, die zijne onderwijzers bemint en eerbiedigt, die altijd zedig, vlijtig en oplettend is, die is lof en belooning waardig.

善良ナル書生ハソレハ己レノ先生ヲ愛シテ尊敬スル所ノ書生デ常ニ貞正ニアリ勉業シテアリテ而ノ氣ヲ付テアル所ノ書生ハ譽レト褒称トヲ價シテアル

ノ如シ

deze, ヲ以テハ近傍ニ見存セル者ヲ示シ gene ヲ以テハ離隔セル者ヲ示ス即チ aan deze en gene zijde van de rivier.

川ノ此方ト彼ノ方トニ

ノ如ク亦タ實辭ニ系累アリテ然リ。pieter en klaas zijn van een geheel tegengesteld gedrag; deze

カラースヲ指ス

laat alles, wat zijne ouders en leermeesters hem gebieden, gene

ピーテルヲ指ス

heioert steeds hun te gehoorzamen.

ピーテルトカラースハ全ク反對シタル身持ノ者デアル此カラースハナニデモ彼レノ父母ト學師達チトガ彼ニ命スル所ノ萬事ヲ為ス彼ピーテルハ直チニ彼人達チニ從順スルコヲ背ハヌ

ノ如シ。然ノ相離隔セル三事ニ就テ説クトキハ極近ノ者ニ deze, ト云ヒ中間ノ者ニ die, ト云ヒ遠隔セル者ニ gene, ト云。ik zat in deze kamer, zij in die en hij in gene.

吾ハ此部屋ニ彼女ハ其部屋ニ彼男ハ彼部屋ニ坐リシ

ノ如シ。deze en gene ハ一類ノ種々不定ナル物ヲ示ンガ為ニ屢亦タ合并スルコトアリ。ik heb dit uit deze en gene omstandigheden opgemaakt.

吾ハソレヲ此レ彼レノアリ様々カラ為シアゲタ

ノ如シ

五五

間性ノ dit ハ常ニ活辭 zijn ノ前ニ用ルナリ。然メ其次ニ男性若クハ女性ノ實辭繼續シ、或ハ複數ニ於ル實辭ノ繼續セルトモ亦タ然リトス。dit is zijne geliefste bezigheid;（ソノ事ハ彼レノ極氣ニ入タル仕事デアル）dit zijn de nuttigste oefeningen.（ソノ事ハ極要用ノ學ビ事デアル）ノ如シ。斯 dit ノ代リニ deze ヲ置ク事ハ和蘭文語用法ノ性ニ戻レル事ハ、猶ヲ代辭ヲ活辭ノ後ニ置ク事ノ戻ラザルアル無ガ如シ。喩バ dit is de zaak,（其事ガ事デアル）dit is mijn vermaak.（其事ガ吾ノ悦ビデアル）ト云ベキ者ヲ de zaak is dit;（事ガ其事デアル）mijn vermaak is dit.（吾ノ悦ビガ其事デアル）ト云ル者ノ如シ。

五六

指示代辭 deze, die, ノ代リニハ亦タ hier, daar, ヲ用ル事ヲ得。然レモ段節外ノ文ニ於テハ人ヲ指ス唯事物ヲ指セルノミ。er is hierover（此事ニ付テ云義）veel gesproken;（ソコニソレニ付テ多クガ話サレタ）ik sla daaraan（其事ニト云義）geen geloof.（吾ハソレニ信用ヲ為ヌ）ノ如シ。

五七

degene, hetgene, ハ指示代辭ニ属シ、承應代辭ニ属セザルナリ。故ニ het gerucht, hetgeen（hetwelk ト云ヘキ者）verspreidt wordt, is ongegrond.（吹聴サルヽ所ノ風説ハ原ナクアル）ト云事ヲ得ザルナリ。但シ hetgene 若クハ hetgeen ハ既ニ襲用ニ由テ之ヲ dat,（所ノ事）ノ代リト定メタリ。hetgeen ik zeg is

waarheid.（吾ガ云フ所ノ事ハ實事デアル）ノ如シ

deselve, ト deselfde, トハ多ハ辭義ノ感ニ於テ異ナリトス。其 deselve, ハ只 die, ト同様ノ事ヲ云者ニメ獨リ前段ノ實辭ニ應シテ用ルノミ。其 deselfde, ハ目的シタル顯著ノ人ニメ別人ニ非ザルコヲ切實ニス。而メ常ニ其側ニ實辭ヲ有ツナリ。乃チ此彼此ハ次例ニ於テ分明ナリトス。ik vroeg naar den leerling, die zoo fraai geschreven had; de meester wees my denzelven en zeide er by: dezelfde jongen munt ook in het lezen uit.（吾ガ左様ニ見ゴトニ書キタリシ所ノ書生ニ付テ問ヒシ先生ガ吾ニ其書生ヲ示セシ而メソコニ其同シ書生ガ亦タ讀ムコニ勝ル）

（附加ヘシコト云フヲ）dezelfde ハ亦タ時ニ實辭ナクメ用ルコアリ。hy is nog dezelfde, die hy altijd was.（イツデモデアリシ所ノ彼ハマダ同シ者デアル。事ヲ勉強セヌ者ハ生涯ヲ愚人デスマスト云意）若クハ亦タ單一ニ之ヲ云バ。hy is nog altijd dezelfde.（彼ハマダイツデモ同シ者デアル）ノ如シ

中間ニ附續セル註文ヲ、前ニ名目シタル物體ニ反歸スル所ノ承應代辭ハ、數ト性トニ於テハ其物體ト一致ス。但其格ニ在テハ、部屬ニ確ルナリ。喩ハ het kind, dat zich wel gedraagt, wordt door ieder bemind.（己レヲ能ク身持スル所ノ童子ハ諸人ニ由テ愛セラル、）myn vader, wiens woorden ik altijd geloof, heeft my dit gezegd.（其辭ヲ吾ガイツデモ信スル所ノ吾ノ父ガ吾ニソノコヲ云フタ）de

六〇

prijs dien (of) welken ik ontvangen heb, bestaat in een fraai boek（吾ガ受ケタ所ノ譽レハ見ゴナ書物中ニ成ル）ノ如シ

二個若クハ數個ノ實辭先ダテバ、之ニ系累アル代辭ハ複數ニ見レンコトヲ要ス。即チ de achting, toejuiching en het vertrouwen, welke hun ten deel vielen,（彼等ニ順ニ廻リシ所ノ貴ミト祝ヒト信用）トメ hetwelk hun ten deel viel, トスルコト無シ。是レ錯誤ナルベケレバナリ

六一

承應代辭全文章ニ反歸スル時ハ、性ノ極定適當セズ。故ニ其代辭ハ間性ニ於テ之ヲ置クナリ。即チ ik vond de kinders bezig met hunne les te leeren, dat mij zeer aangenaam was.（吾ガ子共ヲ已等ノ讀物ヲ學ブコヲ以テ物仕居ルヲ見シ其コハ吾ニ甚タ快ヨクアリシ所ノコ）ノ如シ

六二

甞レナル態ニ於テ、代辭ノ實辭ヲ距ルコ遠キ時ハ、其系累ヲ明カニセンガ為ニ、代辭ニ加ヘテ其實辭ヲ反復ス可キコアリ。喩ハ de meester had den leerlingen eene taak opgegeven, die zij gedurende den tijd, dat de school stil stond, moesten afwerken; welke taak zij, bij hunne terugkomst, allen, afgedaan, medebragten.（先生ガ書生等ニ學校ガ止ムデモアラウ時刻ノ間ニ彼等ガ為シアゲ子バナラザリシ所ノ課業ヲ書キ与ヘタリシ其課業ヲ彼等ノ上校ニ於テ彼等皆ヲ仕舞テ持チ来ノシ所ノ者）ノ如シ

六三

welke, dewelke ハ多ク高上ノ文ニ用ヒ、短簡ノ die ハ常ニ平常ノ文ニ用ルナリ。然レ𪜈亦タ叶合ノ

代換ニ於テ die ヲ髙上ノ文ニ用ルヿヲ得。然メ此辭ハ亦タ第一格ニ於ル片ハ。通常人代辭ノ後ニ用ルナリ。即チ ik, die u bemin,（汝ヲ愛スル所ノ吾） hij, die mijn vriend wil zijn,（吾ノ友デアルト思フ所ノ彼ガ） wij, die uw geluk bedoelen.（汝ノ幸ヒヲ目ザス所ノ我等ガ）ノ如シ。然レ𪜈變勾ノ格ニ於テハ wie 若クハ wien ヲ用ルヲ良好トス。即チ hij, wien ik mijn geluk te danken heb,（ソノ人ニ吾ガ吾ノ幸ヒヲ禮言フヿヲ持ツ所ノ彼ガ） hij, welken（若クハ） de hemel gunstig geweest is（天幸ガ恵ミアリタ所ノ彼ガ）等ノ如シ

問代辭ノ條ニ於テ事物ヲ論スル片變勾格ニ在テハ代辭ノ代リニ waar ヲ用ユベキヿヲ注目シ

タル事亦タ承應代辭ニ合當ス。即チ de pen, waarmede ik schrijf;（ソレヲ以テ吾ガ書ク所ノ筆） de grond, waarop wij staan.（ソノ上ニ我等ガ立ツ所ノ土地）等ノ如シ

戊○活辭

活辭ノ人

和蘭活辭ノ目的ニ於ル人ノ徴ハ。必シモ疑惑紛紊ヲ拒グヿニ十全ナラザルガ故ニ。和蘭文語用法ハ。第一人第二人。及ヒ夫ノ人獸事物ヲ示セル實辭ノ。現在セザル者ニ於ル片ノ第三人ニ在テモ亦タ。代辭ヲ以テ之ヲ示ンヿヲ欲スルナリ。故ニ時ニ平常ノ文ニ作為スルガ如ク。人代辭ヲ屏

除スルヿハ和蘭文語ノ性ト戻ルナリ。即チ ik heb uwen brief wel ontvangen;（吾ハ汝ノ書簡ヲ能ク受取タ）ik verklare bij dezen（其レニテ解明ス）等ト云ベキ者ヲ、hebbe uwen brief wel ontvangen; verklare bij dezen.（汝ノ書簡ヲ能ク受取タ其レニテ解明ス）ト云者ノ如シ

然レ𪜈對語ニ罹ル第二人ノ已ニ一定セル命令法ニ在テハ、其代辭ヲ置クヿ、感ノ為ニ已ムヲ得ザル者アルニ非レハ、之ヲ屏除スルナリ。即チ zoo uwe broeder mij niet kan bijstaan, help gij mij dan.（汝ノ兄弟ガ吾ヲ助ル能ハヌナラバ然ラバ汝ガ吾ヲ助ケヨ）ノ如シ

二個若クハ數個ノ活辭、同一人ニ屬スル𪜈ハ、則チ

其人ハ只一タヒ名目スベシ。ik heb hem overal gezocht, maar niet gevonden.（吾ハ彼ヲ何處ニデモ求メタ然シ[吾ハ]見出サナンダ）hij leest, schrijft en cijfert zeer goed.（彼ハ甚タ能ク讀ミテ書キテ筭用スル）ノ如シ。然レ𪜈活辭ノ人代辭ニ先テル文ニ在テハ、其代辭ヲ反復センヿヲ要ス。即チ handelt gij echter tegen mijne waarschuwing, en stort gij dus u zelven in het ongeluk, zoo moet gij op mijne hulp niet rekenen.（然シ汝ガ吾ノ教ニ違テ取リサバキテ自ラヲ不幸ニ落ス𪜈ハソノ𪜈ハ汝ガ吾ノ助ケノ上ニ筭用シテハナラヌ）hij onderneemt het, en vermoedelijk zal hij gelukkig slagen.（彼ガソノヿヲ思ヒ立テ大抵彼ガ仕合ニ仕合スルデアラウ）ノ如シ

一實辭ト一活辭トニ一个ノ事故ヲ括統シテ定

ムルト丶ハ其審定ノ幹旋ニ於テ實辭モ活辭モ互復スル勿ンコヲ要ス。喩ハ beide leerlingen muntten elk in een bijzonder vak uit, de eene in het lezen, de andere in het schrijven.（両人ノ書生ガ各別々ノ学科ニ勝ノル、此者ハ読ムコニ、彼ノ者ハ書クコニ）ノ如シ。又タ両人ニ系累アル活辭ハ其後ノ人ニ於テ屢バ略スルコアリ。即チ pieter houdt meer van spelen, Jakob van leeren.（「ピーテル」ハ多ク遊ビコカラ打任カスル「ヤーコブ」ハ学ブコカラ）het meisje bemint de poppen, de jongen de paarden（童女ハ人形ヲ愛スル童男ハ馬ヲ）ノ如シ

六九

○活辭ノ單複數

活辭ハ常ニ之レガ系累アル人物ト同數ニ見ハルルナリ。de hond blaft.（犬ガ吠ル）de nachtegalen fluiten（鶯共ガ啼ク）ノ如シ。一活辭若シ二個若ハ數個ノ物體ノ單數ニ於テ先タテル者ニ系累アル片ハ其活辭ハ複數ニ於テ置クベキコヲ要ス。naarstigheid, leergierigheid en gehoorzaamheid zijn het schoonste sieraad van kinderen.（勉強スルコト好学ナルコト従順ナルコトハ子共ノ極美ナル飾リデアル）ノ如シ。然レ氏活辭ノ先タテル片ハ數多ノ物體ニ屬シ又タ其物體中複數ニ見レタル者ニ屬セリト雖モ唯其近傍ニ承ケル物體ノミ單數ナレバ則チ其活辭ハ單數ニ見ルヽコヲ得ルナリ。er was in huis slechts een bed, een tafel en drie

stoelen.（コヽニ家ノ内ニ唯一ツノ寢床トツノ机ト三ツノ椅ガアリシ）ノ如シ。又タ算學ニ於テハ、複數ヲ示セル數ノ後ニ、活辭ハ常ニ單數ニ見ル、ナリ。即チ zes en drie is negen;（六ト三ト八九デアル）twee maal vijf is tien.（二回ノ五ハ十デアル）等ノ如シ

又タ文中ノ物體ノ單數ニ見ル、者ニ差異ノ形容辭ヲ加ヘテ、實ニ各異ノ兩物體ヲ示セル片ハ、活辭ノ複數已ムヲ得ザル者アリ。de ware en valsche godsdienstigen verschillen hemelsbreedte in hunne uitspraken, len.（真ノ神信者ト偽リノ神信者トハ彼等ノ所為ニ於テ天ノ廣サヲ異ナル）ノ如シ。又タ茲ニ古ヘ拔羣ノ文章家ノ屢々美ナリトメ用ヒタル語法ヲ説

辨セントス。即チ daar zijn er,（ソコニソコガアル）ト云ベキ者ヲ、daar is er, ト云ル者ニメ。daar is er die geloofden, die heveren.（ソコニ信用スル所カタギル所ノソレガアル）（信用スル所ノソコノ譯合ヒガアルト云意）ト云等ナリ。然レ氏此語法ハ吝愛シテ之ヲ用ヒ、亦タ高上ノ文ニ非レバ用ルヿ勿ルベシ

各異ノ人、活辭ノ前ニ在ル片ハ、第一人ハ第二人ノ上ニ位シ、第二人ハ第三人ノ上ニ位スルナリ。第一人ト第二人トヲ結合シ、若ッハ亦タ第一人ト第二人ト第三人トヲ結合スル片ハ多クハ第一人ノ複數ヲ活辭ノ前ニ置クナリ。ik en gij.（吾ト汝）（若ッハ）吾 ik

ハ方今時ヲ既往ノ代リニ用ルナリ。喩ハ gij hoort, dat ik mijne taak wel weet te herdigen.（吾ガ吾ノ事ヲ能ク守ルヿヲ知ルヿヲ汝ガ聞ク）是レ gij hebt gehoord.（汝ガ聞ヒタ）ト云ベキ者ナリ。又タ将ニ近刻ニ為ントスル事故ヲ目スル片ニハ將来ノ代リニ方今時ヲ用ルヿアリ。喩ハ gij gaat morgen ook naar buiten?（汝ハ明朝又タ外ニ行クカ）ik kom spoedig weer.（吾ハ速カニ復タ来ル）是レ zult gij morgen ook naar buiten gaan?（汝ハ明朝又タ外ニ行クデアラウカ）ik zal spoedig weer komen.（吾ハ速カニ復タ来ルデアラウ）ト云ベキ者ナリ

殊ニ活動セル説話ニ在テハ聽聞者ヲシテ其出現ノ事實ニ方今状ナラシメンガ為ニ帯既往ノ

gij en hij, wij weten dit niet.（吾ト汝トナル我等ガ若ハ吾ト汝ト彼トナル我等ガソノヿヲ知ラヌ）ノ如シ。亦此 wij ハ時ニ前ニ見ハル、ヿアリ。喩ハ wij, mijn vriend en ik, zijn bereid dit te doen.（吾ノ友ト吾トナル我等ガソレヲ為スニ用意シタ）ノ如シ。第二人ト第三人ト并見スル片ハ其活辭ハ複數ノ第二人ニ於テ見ハル、ナリ。喩ハ hij en gij, 若クハ gij en hij, zijt daarvan getuigen geweest.（彼ト汝トガ若クハ汝ト彼トガソレノ證據人デアツタ）ノ如シ

○活辭ノ時刻

時刻ハ日常ノ語法ニ在テ時ニ代換スルヿアリ。故ニ頃刻前ニアリタル事故ニ就テ説話スル片

代リニ屢バ方今時ヲ換用スルナリ。喩ハ terwijl ik gerust op mijne kamer zit, hoor ik plotselijk iemand angstig om hulp roepen; ik vlieg naar buiten, en zie eene vrouw in het water liggen. ijlings spring ik in een schuitje, dat juist in de nabijheid lag, roei naar de ongelukkige toe en heb het geluk haar te redden.（吾ガ吾ノ部屋ノ上ニ静カニ坐ルノニ不意ニ吾ガ人ヲ氣ヅカハシク助ケテクレト云ヲ聞ク吾ガ外ノ方ニ飛フ而メ女ヲ水ノ中ニ在ルヲ見ル急速ニ吾ガチヤウド近傍ニ在リシ所ノ小舟ノ中ニ飛乘ル不幸者ノ方ニコギ寄ル而メ彼女ヲ助ルヿノ仕合ヲモツ）ノ如シ。親切ナル説話文語ニ在テ。非常ナラザル命意ノ是式ハ。蓋シ画圖状ノ記録者殊ニ詩人ノ之ヲ用ルヿ屢バナリトス

七四 凡ソ章句ハ。其始マレル所ノ時刻ト同時刻ニ於テ。流行セザル可ラザルヿヲ識得スベシ。即チ ik gaf den ongelukkigen alles, wat ik bij mij had.（吾ガ不仕合者ニ吾ガ吾ノ側ニ持チシ所ノ諸物ヲ與ヘシ）ノ如シ。此理アルガ為ニ。訊問ニ於ル應答モ亦タ。其訊問ノ時刻ト同時刻ニ見ハレンヿヲ要ス。hebt gij uwen vriend binnen kort ook gezien? ja, ik heb hem gisteren bezocht.（汝ハ汝ノ友ヲ近キ内ニ又タ見タカ左様吾ハ彼ヲ昨日見舞タ）ノ如シ

活辭ノ法

七五 顯示法ハ一定切實ノ事故ヲ示スニ用ヰ。疑示法ハ之ニ反シテ。疑或不切實ノ事故ヲ示スニ用ル

ナリ故ニ約束、好欲、目的、願望、恐懼等ノ事ヲ示ストキニハ、毎ニ疑示法ヲ用ヒンコヲ要ス。men stond hem deze som toe, onder beding, dat hy van alle verdere aanspraak op de erfenis afzage (人ガ彼ニ此總計ヲ許セシ彼ガ遺物ノ上ノ總テノ他ノ言ヒ前ヘカラ見ハナセシカノコノ云固メニテ) och, dat hy eenmaal wijs worde! (ドウゾ彼ガ一度ビ賢ク成レガシコヲ) de vader vermaant zijnen zoon, opdat hy deugdzaam worde. (父ガ已レノ息子ヲ異見スル彼息子ガ有徳ニ成レカシコノ為ニ) ik hoop dat zij dit geen kwaad moge doen. (吾ハ汝ニソノコガ悪キコヲ為シ得ザレガシコヲ望ム) ik vrees, of hy van die ziekte niet opkome (吾ハ彼ガ其病カラ能ク起立コカヲ恐ル、) ノ如シ。此疑示法ニ就テハ、接辭ノ係ニ於テ尚ヲ事ヲ論スルノ時アルベシ

七六 命令法ハ doe hetgeen ik u gezegd heb (汝ニ云レタ所ノ事ヲ為セ) ノ如ク唯事ヲ命ズルニ用ルノミナラズ、勸勵、諫爭、好欲スルニモ亦タ之ヲ用ルナリ。volg den raad uwer ouders, en gy zult gelukkig worden (汝ノ父母ノ助言ヲ承ゲソレデ汝ハ仕合ニ成ルデアラウ) zy, dat ik alles in orde vinde. (吾ガ萬事ヲ順ニ出合ガシコヲ氣付ル) geef, o god ons uwen zegen. (天ヨ我等ニ君ノ幸ヒヲ與ヘヨ) ノ如シ。又タ推量疑惑スル態ヲ簡略シテ示スニ、此法ヲ用ルナリ。即チ was rijk zonder vergenoegd te zijn, en gy zult ongelukkig wezen. (事足リテアルコナク冨デアラバソレデハ汝ハ不仕合ニアルデアラウ) 是レ wanneer gy rijk zijt enz. (汝ガ云々ノ冨デアルトキニハ) ト云ベキ者ナリ。然レトモ此用法ハ詩ノ文章ニ

七七

属スルノミ

人ヲ定ズシテ一介ノ作業ヲ考定スル活辭ノ不定法ハ。性辭ヲ配セルト否トヲ撰バズ。亦タ屢バ實辭ト為シテ用ルナリ。即チ het spelen moet alleen tot eene verpoozing van het werken dienen.（遊フ丁ハ唯業作スル丁ノ休息マデニバカリ用立タ子バナラヌ）gehoorzamen is de pligt van kinderen.（カレコマル丁ハ子共ノ務メデアル）wij zijn moe van het wandelen.（吾ハ散歩スル丁カラ勞レテアル）hoog zingen is schadelijk voor de borst（高謡ヒスル丁ハ胸ノ為ニ害ニアル）ノ如シ

七八

語法學ニ於テ性ト數トノ顯著ナル判辭ニ就テハ。唯次段ノ事ヲ注目スルノミ。乃チ他動判辭ハ

七九

之ガ轉来シタル活辭ト。同様ノ格ヲ其側ニ有ツ丁ヲ得。eene moed gevende vertroosting;（勢ヒヲ與フル所ノ慰サメ）eene vruchtdragende boom;（實ヲモツ所ノ樹）de zich zelven behagende dwaas.（已レ自ラニ氣ニ入ル愚人）ノ如シ。既往判辭モ亦タ。時ニ他動ノ義ニ用ルヿアリ。即チ de ingebeelde zieke, 是レ病患アリト念想セル病人ナリ。een eer en pligtvergeten mensch, 是レ外聞ト務ヲ忘レタル人ナリ。因テ亦タ他人ニ仕フル所ノ人ヲ。een bediende（仕人）ト名ツクルナリ

又タ和蘭文語ニ在テハ。判辭ノ殊別ナル用法アリ。是レ實辭若クハ代辭ト連合セル判辭ノ獨立シ

テ句外ニ連續シ見ルヽ者ナリ。喩ハ de oorlog verklaard zijnde, trok het leger buiten de grenzen.（合戰ガ知ラセラレタ所テ軍卒ガ界ヒノ外ニ出立セシ）dit afgedaan zijnde, ging de vergadering uit een.（ソノヿガ仕舞レタ所デ羣集ガチリ〳〵ニナリシ）ノ如シ。此語法ニ在テハ den oorlog 若ハ de oorlog verklaard zijnde,（合戰ヲ知ラセラレタ所デ若ハ合戰ガ知ラセラレタ所デ）ノ如ク第四格ヲ要スベキヤ第一格ヲ要スベキヤト云ヿ、人々久シク争論シタレ𪜈、方今ハ其第一格ヲ可ナリトセリ。然リト雖モ、敢テ全ク是語法ヲ棄擲スルヿナクメ之ヲ能セント欲スルニハ、勉テ是法ヲ避ケテ、而メ之ニ幹旋ヲ用ユベシトスルナリ。

八〇

喩ハ nadat de oorlog verklaard was.（合戰ガ知ラセラレタリシヿノ後ニ）等ノ如シ

〇助辭

二個若ハ數個ノ活辭、同系累ニ於テ并列スル𪜈ハ、則チ之ガ相兼有セル助辭ハ、只一タビ之ヲ置クナリ。喩ハ alles, wat ik gezien, gehoord en bijgewoond heb, heeft mij geleerd dat enz.（吾ガ見タ聞タ而メ住居シタ所ノ諸事ガ吾ニ云々ノヿヲ學バセタ）hij heeft mij beloofd, dat hij morgen bij mij komen en met mij wandelen zal（彼ガ明朝吾ノ側ニ来ルデアラウ而メ吾ト共ニ散歩スルデアラウヿヲ彼ガ吾ニ約束シタ）gehoorzame en naarstige kinderen worden beloond, ongehoorzame en luije

八二

gestraft.（従順ニシテ勉強スル子共ハ稱美サル、不従順ニシテ不精者ハ戒メラル、）ノ如シ

人々勉テ hebben, 辭ノ不適ノ重複ヲ避クベシ。蓋シ是重複ハ稍聞ベキ所ノ者ナレバナリ。即チ gij hebt het mij beloofd,（汝ガソレヲ吾ニ約束シタ）ト云ベキ者ヲ gij hebt het mij beloofd gehad; ト云ヒ。ik heb het u wel voorspeld,（吾ガ汝ニソレヲ能ク前表知ラセタ）ト云ベキ者ヲ。ik heb het u wel voorspeld gehad. ト云者ノ如シ。亦タ是ノ如ク過餘スルヿハ受動ノ態ニ於テ。助辭 zijn, worden, ヲ不適ニ結合スルヿニ由テ。時ニ生ズルヿアリ。即チ mij is verhaald;（吾ニ話サレタ）ト云ベキヲ。mij is verhaald geworden; ト云ヒ。ik ben daartegen door mijnen vader dikwerf gewaarschuwd geworden, ト云ルハ ik ben gewaarschuwd.（吾ガ云云知ラセラレタ）ト云テ足レリトス。然レ𪜈助辭 hebben, ノ衍悪ナル重複ト。此辭ヲ他義ニ用ユル所ノ態トヲ。絶テ混亂セサランヿヲ要ス。即チ ik heb heden veel te werken gehad,（吾ハ今日多ク業作スルヿヲ持ツタ）是レ ik heb heden veel moeten werken.（吾ハ今日多ク業作セ子バナラナンダ）ト云義ナリ。ik heb lang eene groote som gelds gehad,（吾ハ久シク金ノ多クノ總計ヲアルヲ持ツタ）是レ ik heb lang eene groote som gelds bezeten, die bij mij lag.（吾ハ久シク吾ノ側ニアリシ所ノ金ノ多クノ總計ヲ我物シタ）ト云ル義ナリ

和蘭文語後編巻上終

010190528893

48 13114